22E

टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे

संस्कृत विशारद (बी.ए.) – बहिःस्थ

परीक्षा : मे–जून– २०२४

सत्र २ रे

विषयः व्याकरण (22E421)

दिनांक : २३/०५/२०२४ **गुण :१००** **वेळ : स. १०.०० ते १.००**

सूचना : सर्व प्रश्न अनिवार्य

प्र.१. **अ) संज्ञे स्पष्टीकुरुत । (३ तः२)** १०

१) नदी

२) प्रगृह्यम्

३) प्रातिपदिकम्

आ)सूत्राणि स्पष्टीकुरुत । (५ तः ४) २०

१) निसमुपविभ्यो ह्वः ।

२) अपदान्तस्य मूर्धन्यः ।

३) अर्थवदधातुरप्रत्ययः प्रातिपदिकम् ।

४) धारेरुत्तमर्णः ।

५) सप्तम्यधिकरणे च ।

प्र.२. **टिप्पणीद्वयं लिखत । (३ तः २)** २०

१) आत्मनेपदसूत्राणि

२) उपपदचतुर्थी

३) अपादानम्

प्र.३. **अ) श्लोकद्वयं माध्यमभाषया अनुवदत । (३ तः २)** १०

१) यद्यपि बहु नाधीषे तथापि पठ पुत्र व्याकरणम् ।
स्वजनः श्वजनो मा भूत् सकलं शकलं सकृच्छकृत् ।।

२) यः स्वभावो हि यस्यास्ति स नित्यं दुरतिक्रमः ।
श्वां यदि क्रियते राजा स किं नाश्नात्युपानहम् ।।

३) आशा नाम मनुष्याणां काचिदाश्चर्यशृङ्खला ।
यया बद्धाः प्रधावन्ति मुक्तास्तिष्ठन्ति पङ्गुवत् ।।

आ) संस्कृतभाषया अनुवदत । (२ तः १) १०

१) नदीच्या काठी ऋषींचा आश्रम सुंदर दिसतो. हा झाडांनी आणि रानटी वेलींनी वेढलेला आहे. इथे हा होमाचा धूर झाडांच्या फांद्यांमधून बाहेर येतो. झाडांवर बसलेले हे पक्षी गोड कूजन करतात.

२) कोणत्यातरी गावात दीर्घकर्ण नावाचा बोका होता. तो म्हातारा झाला. त्याचे दात आणि नखे गळून गेली. अशक्तपणामुळे त्याला खाणे मिळाले नाही. त्याने विचार केला, ‘मी कपटाशिवाय कसा जगू?’

प्र.४ अ) रूपाणि लिखत ।(१२ तः १०) १०

१) तद् सर्वनाम – पु. प्रथमा बहु.
२) पूर्वकालवाचक अव्यय – भ्रम्
३) सप्तमी बहुवचन – भित्ति
४) तृतीया द्विवचन – उभ
५) लङ् प्रथमपुरुष द्विवचन (चिन्त्) प.प.
६) लोट् मध्यमपुरुष एक – तड्
७) लिट् प्रथमपुरुष एक – भुज् (आ.प.)
८) षष्ठी बहुवचन – अस्मद्
९) प्रथमा एकवचन – प्रियवादिन्
१०) पञ्चमी एकवचन – इन्दु
११) हेत्वर्थक तुमन्त – वि + धा
१२) शतृ प्रत्ययस्त्रीतृतीया एकवचन – वि + ज्ञा

आ) रूपपरिचयं लिखत । (१२ तः १०) १०

१)शुचम्	२) युवा	३) भ्रह्मवेदिनः	४) श्रिया
५) लज्जायाः	६) व्योम्नि	७) यस्मै	८) ददृशुः
९) नभः	१०) सम्पदः	११) श्रूयताम्	१२) ददति

प्र.५ अ) सनामनिर्देशं समासविग्रहं कुरुत । (७ तः ५) ५

१) परुषाक्षरैः	२) अशोकः	३) सत्यपूताम्	४) परकार्यरताः
५) देशान्तरम्	६) निस्तेजाः	७) सुरपतिः	

आ) वाच्यपरिवर्तनं कुरुत । (७ तः ५) ५

१) सुरपतिः ब्राह्मं पदं वाञ्छति ।
२) विरलैः गुणाः जायन्ते ।
३) वायसैः तस्य मूर्ध्नि स्थितम् ।
४) देवाः नः सिद्धिं दिशन्तु ।
५) छात्रैः पाठः करणीयः ।
६) षट्पदाः आमोदेन पुष्पं तर्कयन्ति ।
७) भवान् गीतं गायेत् ।